

Za očkovským přesmykem do lomu Na Kobyle na Berounsku

NA KOLE ZA POZNÁNÍM

Start: Zdice
Cíl: Beroun
Délka: 43 km
Náročnost: těžká
Vhodné kolo: trekové, horské

Moje záliba v poznávání všeho, co mohu ze sedla svého kola spatřit, mne přivedla až ke geologii. Kurz geologie a paleontologie při Hvězdárně a planetáriu Plzeň, který již pátým rokem navštěvuji, mne zavedl na mnoho geologicky zajímavých míst v dojezdu mého kola. Přestože v Plzeňském kraji už takových míst znám hodně, větší koncentrace těch zvláště zajímavých, a dokonce významných je těsně za jeho hranicí – v kraji Středočeském. Protože Berounsko je ale vlakem dobře dostupné, pozvu vás tentokrát ke Středočechům. Nečekejte ale, že navštívíme Koněpruské jeskyně nebo Velkou Ameriku. Pojedeme sice okolo, ale naším cílem budou veřejnosti méně známé geologické zajímavosti. O to však významnější. Chcete-li se tedy dovědět něco o historii tohoto území před mnoha miliony let, vydejte se s námi poznávat geologické zajímavosti na Berounsku.

Na trasu se vydáme ze Zdic, kde můžeme také nechat auto. Z cílového Berouna je to sem jen deset kilometrů, které můžeme dojet na kole, ale také vlakem. Ze zdického nádraží se vydáme směrem na východ. Přejedeme Litavku a postupně stoupáme na Slávky a Tmaň. Tu ale po silnici elegantně objedeme. To už se nám po levé straně naskytne

ZBYTKY lilij na Budňanské skále.

VLIVEM vrásnění zohýbané vrstvy Budňanské skály.

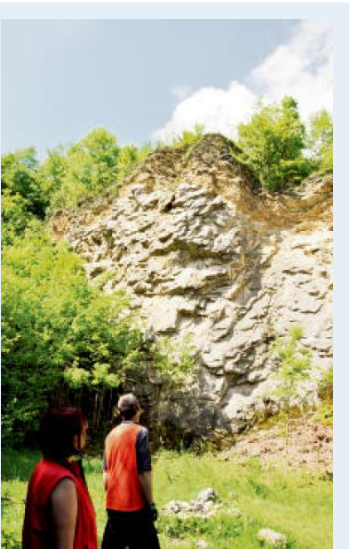
KAŇONOVITÝ lom Velká Amerika.

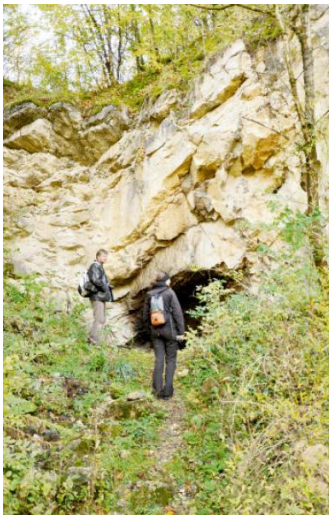
V NEJVYŠŠÍM bodě cesty nad Koněprusy, jen kousek od vysílače, si můžeme prohlédnout velkolom Čertovy schody pěkně shora.
Foto na stránce: Radka Žáková

Očkovský přesmyk

Geologické podloží zde tvoří lehce narůžovělé slivenecké vápence tvořené převážně z článků fosilních mořských lilij, které se zde usazovaly v období siluru. Těžba v lomu Na Kobyle odhalila ale zvláštnost – starší usazené vrstvy zde leží nad těmi mladšími. Na přelomu starších a mladších prvohor, kdy probíhalo variské (hercynské) vrásnění (cca před 390-305 mil. let), se usazené vrstvy natolik „zmačkaly“ a poté dokonce „přetrhly“, až se ty starší vrstvy dostaly nad vrstvy mladší. Nasunutí starších vrstev nad mladší proběhlo podél význačné, asi kilometr dlouhé tektonické poruchy nazývané „očkovský přesmyk“. V zadní části lomu Na Kobyle je v lomové stěně pěkně vidět rozdíl mezi staršími a mladšími vrstvami. Z infotabule geologické naučné stezky, která do lomu vede, se také dočtete, že zde byly těžbou odhaleny některé krasové jevy včetně několika jeskyní, z nichž nejznámější je Chlupáčova sluj. V té byly nalezeny významné pozůstatky zvířat z doby meziledové, ale i nástroje na lov, které používali lidé v paleolitu. Jeskyně je pojmenována po významném geologovi a paleontologovi Ivu Chlupáčovi (1931-2002), krasové útvary zde ale studoval také Jaroslav Petrbok (1881-1960), který má v lomu hned za vchodovým tunelem pamětní desku. Další jeskyně – Zlomená sluj – má své horní patro z vrstev, které se přes očkovský přesmyk nasunuly.

vápencové vrstvy siluru s vrstvami devonských vápenců. Hranici mezi nimi vědci určili podle zkamenělin graptolita Monograptus uniformis, který je v této klíčové vrstvě na rozhraní poprvé obsažen, a je tak „vůdčí zkamenělinou“. Mezinárodní geologický kongres v Montrealu v roce 1972 prohlásil Klonek u

JESKYNĚ v lomu Na Kobyle.

Suchomast, jak se místu říká, za vůbec první hraniční stratotyp – místo, podle kterého se definuje hranice dvou útvarů. Na jeho počest byl v roce 1977 u Suchomast postaven památník – patrně jediný svého druhu. Právě od památníku je rozhraní vrstev označené bílým páskem ve skalní stěně asi 300 metrů vzdálené dobře

PAMÁTNÍK prvnímu siluro-devonskému stratotypu na světě – Klonek u Suchomast.

PODROBNÉ VEDENÍ linie trasy na mapě najdete na: <http://www.cykloserver.cz/f/d70f177693/>

Užitečné informace:

Občerstvení na trase:
Suchomasty, Liteň, Karlštejn, Hostim, Mořina, Beroun
Cykloservisy: Beroun
Odkazy: www.plzenskonakole.cz
Trasa: <http://www.cykloserver.cz/f/d70f177693/>

VÝHLED na Karlštejn.

vidět, zvláště pokud s sebou máte dalekohled.

Projedeme Suchomasty směrem na Vinařice, ale hned za obcí se stočíme doleva k vrchu Újezdce. V nejvyšším bodě, jen kousek od vysílače, si můžeme prohlédnout velkolom Čertovy schody pěkně shora. Na křižovatce před Koněprusy se dáme doprava a asi po kilometru odbočíme vpravo na polní cestu. Ta nás dovede až ke vstupnímu tunelu do lomu Na Kobyle. Za ním nás čeká mnoho geologických zajímavostí od lomových stěn včetně tzv. „očkovského přesmyku“ až po jeskyně. Přes Měňany a Liteň pak s krásnou vyhlídkou na Karlštejn sjedeme k Budňanské skále u Berounky. Že vám to nic nefíká? To chápu, Budňany skoro nikdo nezná. Když tuto železniční zastávku přejelo mnoho turistů směřujících na Karlštejn, obec přejmenovali. Dříve Budňany se tedy teď jmenují Karlštejn. Skála nad křižovatkou u řeky skýtá další geologické zajímavosti. Je zde takzvaný pomocný stratotyp, tedy přesně určené rozhraní silurských a devonských vrstev. Navíc si tu můžete prohlédnout pěkně zřetelné stopy disharmonického asi 350 milionů let starého vrásnění vrstev. Pokud se pak zahledíte zblízka na vrstvy světlejších vápenců, můžete spatřit kousky mořských lilij, ze kterých se vápencové vrstvy vytvářely. Dobře je popisují i obrázky lilij nedaleké infotabule.

Další zastavení nás čeká po průjezdu karlštejnským podhradím. Nenápadné místo u dalšího zastavení geologické naučné stezky je U Dubu.

Zdejší geologicky zajímavé vrstvy vypovídají o nápadně rychlé změně sedimentačních podmínek označované odborníky jako „kačácký event“. Hranice podložních světle šedých vápenců a tmavě šedých až černých vápnitých břidlic je nápadně ostrá. Několik desítek tisíc let, během nichž došlo ke změně, je v geologickém měřítku doslova mžik, a tak si místo vysloužilo tento pěkný název. Rychlá změna byla tehdy způsobena rychlým zvýšením hladiny světového oceánu, v jejímž důsledku došlo k zahubení drobných živočichů v příbřežních mořích. Pozůstatky tohoto geologicky náhlého jevu byly pozorovány i jinde ve světě, ale v geologii se tato prudká změna podmínek označuje právě podle projevu ve středočeském devonu jako „kačácký event“.

Vyhlídku do lomu Velká Amerika o pár kilometrů dál si ale také nenecháme ujít. To, co ale ušlo mnohým běžným pozorovatelům, je, že zdejší lom těží vrstvy, které jsou oproti době svého vzniku, kdy se usazovaly vodorovně, nyní uloženy svisle. Směr jednotlivých vrstev je z vyhlídky dobře vidět i bez dalekohledu na protější stěně lomu. Vápenec se zde těžil už za Jana Lucemburského, ale vlastně jen vrstva obsahující ten nejčistší vápenec. Přístup do spodní části kaňonovitého lomu, kde je i půvabné jezero obklopené systémem štol, bývá umožněn jen několikrát do roka.

Přes Bublovce a Hostim pak sjedeme do Berouna. Ti, co nechali auto ve Zdicích, pak mohou dojet po stezce až do Zdic nebo se tam dopravit vlakem.

Příště:
Za sv. Michaelem a sv. Urbanem

Trasu připravila **Radka Žáková**, plzeňská cykloprůvodkyně a editorka portálu plzenskonakole.cz

Seriál cyklovletů po Plzeňském a Karlovarském kraji vzniká ve spolupráci s regionálním informačním portálem pro cyklisty plzenskonakole.cz

plzenskonakole.cz